THE TRANSCENDENCE OF HISTORICAL TIME IN"LES TROIS GRÂCES" AND "YOUTH WITHOUT YOUTH..."

Lioara Coturbaş
Lecturer, PhD., University of Oradea

Abstract: In the novellas Les trois grâces and Youth without Youth..., Mircea Eliade transposes into the epic scheme an original vision on immortality and youth; the author starts from the idea that, in illo tempore*, the man was pure, unconstrained by the vicissitudes of life, eternally young, but once having been banished from heaven, the attributes of immortality have disappeared and so has the human being's ability to have an eternal life.*
The theme of political police, present in all aspects of everyday life, appears in order to depict the brutal intrusion of the Security, even in the case of discoveries that could change the fate of mankind. Although apparently there is no way to escape, the author seems to believe the solution might be found in the magical power of poetry.
The activity of the political police in 1938, depicted in the novella Youth without Youth... is edifying in terms of the terror experienced in that period by Mircea Eliade, who was hiding from the authorities in the hope that he wouldn't be arrested. In fact, there are many similarities between Dominic's story and the author's biography. Mircea Eliade lives a youth that is not youth, dedicated exclusively to study; the Indian experience might be considered the equivalent of the lightning that would change Dominic's destiny and the celebrity the latter has gained through his published work is similar to that of Mircea Eliade after the publication of the novel Bengal Nights.

Keywords: immortality, terror, intrusion, escape, poetry.

Introducere

În nuvelele *Les trois grâces* şi *Tinereţe fără de tinereţe...*, Mircea Eliade abordează temele nemuririi și a tinereții veșnice dintr-o pespectivă originală; dacă în *illo tempore*, omul era pur și veşnic tânăr, odată cu săvârșirea păcatului originar și izgonirea din rai, acesta pierde capacitatea de a avea o viaţă eternă.

În nuvela *Les trois grâces*, tema poliţiei politice apare pentru a zugrăvi intruziunea brutală a Securităţii, până şi în cazul descoperirilor care ar putea schimba definitiv lumea. Această instituţie omniprezentă află tot, hotărăşte destine sau dictează moartea. Deşi aparent nu există nicio cale de scăpare, autorul lasă să se întrevadă soluţia evadării prin poezie, căci personajul principal are la îndemână pe lângă cunoaşterea gordianică a omului de ştiinţă şi universul magic al poeziei.

Acţiunea din nuvela *Tinereţe fără de tinereţe...* este plasată în anul 1938. Personajul central din această narațiune reîntinerește magic prin puterea fulgerului, ajungând astfel în atenția Siguranței, care îl monitorizează crezând că povestea redobândirii tinereții reprezintă o modalitate de a masca tentativa de evadare din țară a unui fost șef legionar. Nu putem să nu remarcăm asemănarea dintre povestea lui Dominic și teroarea trăită de Mircea Eliade în același an, 1938, perioadă în care acesta este urmărit de autorități pentru a fi arestat. Vom constata ca

aceasta nu este singura similaritate dintre biografia autorului și povestea personajului central din această narațiune.

Depăşirea cronologiei cotidiene în *Les trois grâces* şi *Tinereţe fără de tinereţe...*

Nuvela *Les trois grâces* debutează cu o discuţie între doctorul Nicoleanu, inginerul Hagi Pavel şi botanistul poet Filip Zalomit privitoare la interpretarea ultimelor cuvinte ale doctorului Tătaru, mort în împrejurări misterioase în ziua de Sânziene, timp magic în proza lui M. Eliade. Ultimele cuvinte ale doctorului, *les trois grâces*, sunt interpretate de către cei trei amici drept o aluzie la trei fete pe care le cunoscuseră în tinereţe, sau la trei vile pe care le admiraseră într-o excursie în Elveţia. Fără a insista asupra ipotezei celor trei vile, menţionăm că Mircea Eliade mărturiseşte într-o pagină de *Jurnal* din 1976 că punctul de pornire al nuvelei a fost descoperirea în Puerto a trei vile, numite *Les trois grâces*, care deşi independente, comunicau între ele într-un mod original.

Cele două ipoteze înaintate de cei trei amici se dovedesc false, adevărul fiindu-le dezvăluit ulterior de către Emanoil Albini, prezent în aceeaşi calitate de anchetator ca în alte scrieri. Acesta aflase că doctorul Tătaru descoperise un ser care controla regenerarea celulelor, vindecând cancerul şi totodată întinerind organismul prin producerea unei anamneze la nivel celular care anula pedeapsa datorată păcatului originar. Serul fusese experimentat cu succes pe trei femei, Aglae, Frusinel (Euphrosyne) şi Italia (Thalia). Din cauza aspectelor mistice şi a obscurantismului religios asociate serului miraculos, dar şi a unui comportament suspect al doctorului Tătaru, tratamentul este întrerupt de către autorităţi.

Doctorul Nedelcu şi alţi colegi îl denunţă pe Aurelian Tătaru pentru „*glume, dar şi aluzii de natură religioasă*”[1]. Notele explicative conţin chiar exemple: „*doctorul Tătaru ar fi spus o dată, într-un grup de medici, că în Paradis Adam şi Eva erau regeneraţi periodic, aşadar întineriţi prin neoplasm; că numai după ce-a intervenit păcatul originar, corpul omenesc a pierdut secretul regenerării periodice şi deci al tinereţii fără de bătrâneţe; iar de-atunci încoace, de câte ori, printr-o bruscă şi stranie anamneză, corpul încearcă să repete procesul, proliferarea oarbă a neoplasmului produce tumoare malignă...*”[2].

Pentru a verifica ipoteza, Aurelian Tătaru recurge la ajutorul părintelui Calinic. Doctorul este interesat de adevărurile camuflate în apocrifele despre Adam şi Eva, de implicaţiile biologice şi medicale ale teologiei păcatului originar. Aurelian Tătaru vrea să afle dacă dialectica creaţiei presupunea începerea procesului de regenerare doar odată cu ameninţarea morţii; cu alte cuvinte, dacă reîntinerirea este aplicabilă doar bolnavilor, nu oamenilor sănătoşi, cancerul fiind, în opinia doctorului, un proces de regenerare blocat de o amnezie survenită ca pedeapsă pentru păcatul originar.

Întâlnirea dintre Zalomit şi Calinic, în care cel din urmă îi destăinuie neliniştile şi preocupările doctorului Tătaru stă sub semnul precauţiei şi spaimei de poliţia politică. Pentru a nu stârni suspiciuni, Calinic îl abordează pe botanist, şoptindu-i să repete cât mai tare că are nevoie de o călăuză. Şi într-adevăr, auzindu-l, cineva de pe terasă întoarce curios capul. O altă măsură de precauţie propusă de Calinic este aşezarea câtorva flori şi buruieni pe iarbă în faţa lor despre care ar putea oferi explicaţii în cazul în care ar apărea cineva pe neaşteptate. Dacă lui Zalomit precauţia lui Calinic i se pare exagerată, acesta din urmă fusese persecutat de poliţia politică, astfel încât, era conştient de repercursiunile unui comportament neadecvat. Aflăm că, după ce îşi luase doctoratul în teologie la Strassbourg, fusese condamnat la închisoare. O

[1]Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, p. 23.
[2]Ibidem, p. 23.

consecinţă a detenţiei şi a torturii la care fusese supus este că „*braţul stâng, înţepenit din umăr, atârna inert de-a lungul trupului, parcă cineva ar fi încercat să i-l smulgă, şi apoi s-ar fi răzgândit*”[3]. Motivele încarcerării nu sunt prezentate în text, însă deducem că, la fel ca alţi oameni de valoare ai vremii, fusese persecutat din cauza studiilor şi ideilor sale care contraveneau cu cele ale regimului din ţară.

După ce iese din închisoare, nu îşi reia studiile, ci lucrează la căile ferate atâta vreme cât îi permite braţul, iar apoi se pensionează. Se retrage la schitul Antim, cât mai departe de tot ce a însemnat civilizaţie şi implicit poliţie secretă. Istoria părintelui Calinic sugerează teroarea răspândită în ţară de agenţii Securităţii, consecinţele unor convingeri diferite de cele ale puterii, precum şi distrugerea adevăratelor valori sub opresiunea regimului comunist.

Despre două dintre pacientele doctorului Tătaru, Italia şi Aglae nu se mai ştie nimic, prima murind în urma unui accident de maşină şi a doua emigrând în Statele Unite, însă despre Frusinel vom afla că suferise o mutaţie biologică miraculoasă. Ca şi mitologica Persefonă, care fusese condamnată să îşi împartă existenţa între pământ şi împărăţia umbrelor, Frusinel întinereşte, dar numai primăvara şi vara, toamna şi iarna revenind la condiţia ei biologică obişnuită. După întreruperea tratamentului, Aurelian Tătaru refuzase să o mai vadă, şi când aceasta îl caută pentru a-i vorbi despre metamorfozele suferite, doctorul izbucneşte: „*să nu mai încerci să mă vezi, că va fi rău de noi amândoi. Sunt ordine de sus. Tratamentul a fost interzis, şi dacă se află că ne întâlnim din nou, înfundăm amândoi puşcăria!*”[4].

Întâmplarea face ca doctorul să o vadă tânără şi goală în pădurea de la Poiana Dornei şi, speriat de minunea înfăptuită, se retrage şi cade într-o prăpastie, găsindu-şi sfârşitul. Aflând de moartea doctorului, Frusinel îl caută pe Zalomit pentru a-i dezvălui că ea l-a omorât, fără să vrea, pe fostul ei binefăcător. Euphrosyne, creaţia doctorului Tătaru, îl ucisese pe creatorul ei.

După discuţia dintre Zalomit şi Frusinel, naraţiunea îi aduce din nou, faţă în faţă, pe botanist şi pe anchetatorul Albini. Acesta din urmă cunoştea deja mărturisirea femeii, o avea înregistrată. În acest spaţiu orwellian, reprezentanţii lui Big Brother află tot, hotărăsc destine sau dictează moartea. Albini ştia despre întâlnirea lui Zalomit cu părintele Calinic, ştia că botanistul îl mai căutase pe acesta pe la stâne şi, mai ales, ştia că părintele îşi găsise sfârşitul chiar în noaptea de după convorbirea cu Zalomit. Circumstanţele morţii teologului rămân neclare, însă sugerează puternic probabilitatea ca acesta să fi fost ucis de poliţia politică. Vestea morţii lui Calinic vine ca o avertizare asupra consecinţelor nerespectării regulilor de orice tip impuse de regim. Orice abatere va fi aflată, Albini cunoscând şi conţinutul discuţiilor private. „*Când doctorul Nicoleanu* – spune Albini – *v-a vorbit despre demersul metodologic pe care-l presupune descoperirea lui Aurelian Tătaru, aţi exclamat entuziasmat: ‹‹Cât de mult i-ar fi plăcut lui Goethe!››*[5].

Pentru a afla secretul cercetărilor doctorului Tătaru, această instituţie omniprezentă hotărăşte să schimbe destinul lui Zalomit. Albini îl anunţă că i se vor publica trei volume de cercetări asupra florei carpatine, urmând ca apoi să se concentreze aspura studiului biologiei medicale, deşi specialitatea lui era botanica. Zalomit dispreţuia sistemul şi avea pregătită o fiolă cu soluţie de aconitină pentru cazul în care ar fi trebuit să ia decizia de a se sinucide. Fiola fusese însă găsită, astfel încât lui Zalomit nu îi râmânea decât să se supună.

Gheorghe Glodeanu sugerează o posibilă interpretare a acestui episod conform căreia „căutarea fiolei reprezintă un gest inutil, menit să-l inducă şi mai mult în eroare pe cititor,

[3] Ibidem, p. 29.
[4] Ibidem, p. 40.
[5] Ibidem, p. 27.

deoarece oboseala nefirească de care se simte cuprins dintr-o dată botanistul nu este altceva decât urmarea otrăvii care începe să-şi facă efectul. Trezirea personajului înseamnă de fapt renaşterea lui într-o nouă lume înspre care este condus de un Charon metamorfozat în câine”[6]. Considerăm, însă, că Mircea Eliade a dorit să sugereze încă o dată închistarea sistemului comunist şi lipsa de scăpare din calea acestei caracatiţe care semăna pretutindeni teroarea.

Destinele şi cercetările oamenilor de ştiinţă din naraţiune suferă un parcurs similar. Ca şi Aurelian Tătaru, care fusese denunţat de colegi, şi Zalomit suferise de pe urma geloziei academice a unor colegi cu nume de cod Catastrofa-Trei-Ierarhi, Imaculata-Concepţiune sau Ursache. Nici Frusinel nu scapă de urmăritori. Această Proserpină modernă este nevoită să recurgă la schimbări repetate a identităţii: „*Frusinel, recte Euphrosyne, utiliza două sau chiar trei nume. Fusese căsătorită de două ori, prima oară divorţase, dar al doilea bărbat a păstrat-o, şi tovarăşa Euphrosyne schimba hârtiile de identitate după cum îi convenea*”[7]. Iar acum, odată ce Zalomit i-a câştigat încrederea, va cădea şi ea în plasa sistemului.

Zalomit, considerat de Albini drept viitor colaborator, intră acum în marea familie a slujitorilor regimului. Anchetatorul lasă la o parte interesele investigaţiei şi, aducând vorba de o nuntă care urma să aibă loc peste trei zile, încearcă să stabilească o apropiere în plan afectiv cu botanistul: „*mă bucur însă că, într-un anumit fel, vom face parte din aceeaşi familie*”[8].

Eugen Simion observă recurenţa cifrei trei în această naraţiune: trei zile până la nuntă, trei graţii, trei volume pregătite de Zalomit.

Există numeroase similitudini între *Les trois grâces* şi *Tinereţe fără de tinereţe...*, în special în ceea ce priveşte elementele fantastice. Dacă în *Les trois grâces*, reîntinerirea este posibilă datorită serului magic al aşa-zisei *Fontaine de Jouvence*, în *Tinereţe fără de tinereţe...*, lui Dominic îi este redată tinereţea pe cale energetică, prin puterea fulgerului, în mod semnificativ, tocmai în noaptea de Înviere. „Personajul – notează Elena Dan – va ‹‹reînvia›› din decrepitudine, va redeveni tânăr, aşa cum a rămas în memoria omenirii Dumnezeul lumii noastre, întrupat acum două mii de ani pe planetă, Cristos Iisus Mântuitorul, adică va avea circa treizeci-treizeci şi trei de ani”[9].

Rejuvenescenţa prin energie aduce în prim-plan rolul mitic şi caracterul divin al focului. Dominic nu numai că întinereşte, dar dobândeşte capacităţi intelectuale surprinzătoare. În scurt timp învaţă mai multe limbi străine, atât cele pe care începuse să le studieze în tinereţe, cât şi altele, cu care nu avusese decât un contact indirect. Domeniile în care excelează nu se restrâng doar la cel lingvistic; Dominic ajunge un fel de geniu, diferit de tânărul care eşuase în realizarea unor lucruri menite a-l scoate în evidenţă. Eliberarea, survenită în urma loviturii de trăznet, similară trecerii prin Purgatoriu, îi permite transcenderea limitelor umanităţii comune. Dezvăluirea miracolului are loc treptat, începând cu întinerirea muşchilor, căderea dinţilor urmată de înlocuirea lor cu alţii noi, o acuitate senzorială ieşită din comun, precum şi capacitate infinită de învăţare.

Acţiunea este plasată în anul 1938, când Siguranţa urmărea arestarea legionarilor. Cazul lui Dominic nu avea cum să scape din atenţia Siguranţei care îl credea un fost şef legionar care îşi maschează tentativa de evadare din ţară cu o poveste despre întinerire în urma impactului cu un fulger. Pe de altă parte, în Germania nazistă se efectuau studii asupra efectului de regenerare

[6]Gheorghe Glodeanu, *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 193.
[7]Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, p. 26.
[8]Ibidem, p. 48.
[9]Elena Dan, *Mircea Eliade. Codul nuvelelor fantastice*, Ed. Historia, Bucureşti, 2008, p. 221.

al fulgerului, astfel încât Dominic era vânat şi de Gestapo, care strecurase în ţară mai mulţi agenţi care să îl răpească. Cercetătorul german Rudolf propusese o teorie conform căreia un om supus unei descărcări electrice de foarte mare intensitate nu numai că nu moare, dar şi întinereşte. Dominic urma să devină un cobai pentru savantul german.

Fragmentele care descriu activitatea Siguranţei sunt edificatoare pentru a zugrăvi teroarea semănată de aceasta într-o perioadă pe care Mircea Eliade o petrece ascunzându-se de autorităţi, în speranţa că va scăpa de arestare.

Dominic este avertizat de Profesor: „*eşti, şi ai fost de la început, supravegheat de Siguranţă. De aceea ţi s-a procurat un costum cu care n-ai îndrăzni să ieşi pe stradă, pentru că ai fi imediat arestat. Şi n-ai îndrăzni să circuli în oraş în această cazacă, uniforma clinicii, care e, de altfel, destul de elegantă. Şi, aşa cum ai înţeles de la început, dacă ai vrea să te plimbi, n-ai putea ieşi pe poartă... Asta e ce ştim noi. Dar cine ştie câţi alţii din personalul de serviciu al clinicii sunt informatorii Siguranţei...*”[10].

Dominic se dovedeşte incapabil de a desluşi cu acurateţe experienţele onirice de cele din starea de veghe, lumea care i se revelează prin vis fiind adesea mai puternică şi mai clară. Eroul hotărăşte să se folosească de această confuzie între realitate şi vis: „*se trezi gândind: ‹‹Foarte bine că ai spus: <Nu mai sunt sigur de nimic...> În felul acesta, eşti întotdeauna la adăpos. Poţi răspunde oricând: <Am visat!> Sau, atunci când îţi convine, poţi spune contrariul... Dar fii atent! Nu spune niciodată* ***adevărul*** *întreg!››*”[11].

Dublul, prezent şi în alte scrieri, prefigurează aici reapariţia bătrânului amnezic de la sfârşitul naraţiunii. Dacă fulgerul reprezintă sursa regenerării, Dublul este cel responsabil pentru amplificarea facultăţilor mentale. Şi pentru a-l convinge pe Dominic de materialitatea sa, Dublul îi oferă doi trandafiri, gest asemănător cu cel din finalul scrierii *Nouăsprezece trandafiri*. Dublul preia treptat şi experienţele onirice ale lui Dominic. Dacă acesta îşi aminteşte cu certitudine că a adormit într-o anumită noapte, relatările altora îl contrazic. Plantonul şi doi agenţi ai Siguranţei l-au văzut lângă un rond de trandafiri în dreptul căruia se afla o maşină cu faruri stinse care îl aştepta. Prezenţa maşinii întăreşte convingerea Siguranţei că Dominic intenţionează să evadeze. Măsurile de pază sunt dublate: „*strada e necontenit patrulată în timpul nopţii; un sergent, în civil, îşi va căuta tot timpul de lucru în dreptul ferestrei dumitale – ca acum, adăugă coborând glasul – iar nopţile, plantonul va dormi pe un pat de campanie, pe culoar, în dreptul uşii*”[12].

După deconspirarea unei agente duble, aflată şi în slujba Gestapo-ului, Siguranţa află că maşina aparţinea unor agenţi naziști care urmau să îl răpească şi să îl ducă în Germania. Siguranţa întăreşte paza, dar în acelaşi timp, pregăteşte evacuarea lui Dominic. Dacă Frusinel din *Les trois grâces* era vânată de agenţii comunişti, lui Dominic Siguranţa îi înlesneşte obţinerea libertăţii, chiar dacă acesta mărturiseşte că regretă plecarea. I se înscenează moartea, iar apoi este trimis sub o nouă identitate şi cu înfăţişarea schimbată în Geneva, de unde urma să relateze, într-un jurnal, toate experienţele lui.

Dacă lui Dominic i se permite, chiar facilitează plecarea, toţi cei care aveau legături directe cu el dispar rând pe rând. Profesorul Stănciulescu moare, iar profesorul Bernard dispare odată cu arhiva cazului său, în circumstanţe bizare, pe când traversa oceanul spre America.

Astfel, rămâne singur acest om postistoric, sau anistoric am putea spune, căci rămâne neafectat de trecerea timpului sau de evenimentele sociale. Dominic, aflat în sfera irealului, priveşte timpul din afară, văzând simultan trecutul, prezentul şi viitorul. Capabil să deţină ştiinţa

[10]Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008, pp. 323-324.
[11]Ibidem, p. 325.
[12] Ibidem, p. 328.

universală, Dominic îşi explică existenţa prefigurând apariţia într-un viitor îndepărtat a unei noi umanităţi, superioare speciei *homo sapiens*, a cărei aşteptare va contrabalansa voinţa universală de extincţie; astfel, după un val de catastrofe care vor genera pesimism şi descurajare generală, descoperirea documentelor lăsate de el, omul postistoric, va constitui o rază de speranţă în aşteptarea noului tip uman.

Din capitolul al doilea, Dublul începe să câştige teren, amintirile şi existenţa românească a lui Dominic estompându-se, lăsând loc unui individ nou, complet diferit. Dominic este un mutant, o fiinţă care a modificat legile evoluţiei umane pentru a anticipa condiţia atinsă de om peste zeci de mii de ani. Dar, spre deosebire de Frusinel din *Les trois grâces*, care trăieşte trăieşte drama neîncetatelor metamorfozări, Dominic are posibilitatea de a se întoarce la condiţia iniţială. Este conştient de libertatea de a refuza noua condiţie însă, puterea dobândită nu îl lasă să se reintegreze: „*sunt **liber**... Şi totuşi... Dar nu îndrăzni să-şi continue gândul*”[13].

Deşi martorii trecutului său dispar, probabil persecutaţi de autorităţi, Dominic este descoperit pe rând de Linda Gray, jurnalista care va scrie articolul *Tânărul de 70 de ani*, de Ted Jones Junior, corespondent la *Time Magazine*, care va publica romanul *Reîntinerire prin trăznet* şi de straniul Oliver Brisson, care se dă drept contele de Saint-Germain, mesager al Apocalipsei.

Fulgerul va schimba şi destinul unei tinere institutoare, Veronica Bühler. În urma accidentului, ea nu dobândeşte condiţia omului postistoric, ci a celui preistoric. Ea capătă darul de a regresa în trecutul omenirii. În primă fază, ea adoptă identitatea unei misterioase Rupini care trăise în urmă cu douăsprezece secole. După un şoc, ea revine la identitatea iniţială însă, în episoade de inconştienţă şi în prezenţa lui Dominic, ea regresa treptat în istoria civilizaţiei, ajungând chiar să reproducă „*ţipete guturale, preumane*”[14]. Regresiunea ei inconştientă până la animalitate, precum şi procesul accelerat de îmbătrânire prin care trecea îl determină pe Dominic să renunţe la „idealul său de cucerire a fericirii prin iubire”[15]. Pentru ca Veronica să îşi recapete frumuseţea şi tinereţea, Dominic se retrage din această relaţie amoroasă.

În capitolul al cincilea, îl găsim pe Dominic în Irlanda, unde frecventa cercuri de lingvişti şi critici literari. Cazul său nu a fost dat uitării, iar experienţa lui a devenit subiect de controverse.

După sărbătorirea centenarului, într-o seară de toamnă, regăsirea întâmplătoare a unui vechi album de familie îl trezeşte pe vechiul Dominic, care îşi cere libertatea. Dublul îi oferă cel de-al treilea trandafir, semn al redobândirii condiţiei iniţiale.

Ca şi în basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*, el se întoarce în locurile de origine, dar surprinzător, la doar câteva luni după accident. Efectele mutaţiei dispar, iar timpul se revarsă asupra lui, aducându-l treptat la viaţa reală.

A doua zi este găsit în zăpadă, îngheţat, un bătrân în al cărui buzunar se află paşaportul unui anume Martin Andricourt, născut în Honduras în 1939.

Concluzii

În *Les trois grâces*, Mircea Eliade aduce în prim-plan tema poliţiei politice care terorizează şi distruge orice stă în calea doctrinei de partid. Dacă aparent nu există nicio cale de scăpare, autorul lasă să se întrevadă o soluţie reluată în alte scrieri: evadarea prin spectacol. Aici spectacolul echivalează cu poezia, căci Zalomit este şi poet, iar cercetarea sa asupra contribuţiilor botanice ale lui Goethe presupune îmbinarea biologiei cu poezia. Singura portiţă de

[13] Ibidem, p. 341.
[14] Ibidem, pp. 368-369.
[15] Gheorghe Glodeanu, *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001, p. 189.

salvare, arta, îi este aşadar la îndemână lui Zalomit, cu condiţia să o găsească şi să o folosească. Unica modalitate de evadare din acest spaţiu coşmaresc, orwellian, o reprezintă arta, poezia, spectacolul.

Remarcăm numeroase similitudini între povestea lui Dominic, personajul central din nuvela *Tinereţe fără de tinereţe...*, şi biografia autorului. Pornind de la observaţia că „*Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* e basmul care a încântat ‹‹generaţia ’30›› a literelor româneşti, devenind prin Sebastian, Vulcănescu, Noica, dar mai cu seamă prin Mircea Eliade, text de referinţă al scrisului ei”[16], Cornel Ungureanu vorbeşte despre tinereţea fără de tinereţe a lui Mircea Eliade: „între paisprezece ani şi patruzeci, Mircea Eliade trăieşte o tinereţe care nu e tinereţe: o vârstă care se contestă, cu vehemenţă, pe sine. Liderul necontestat al generaţiei nu e tânăr, nu e bătrân, e dincolo de judecăţile privind vârstele”[17]. Amintindu-şi de anii tinereţii, Mircea Eliade se opreşte aproape exclusiv asupra aventurii sale intelectuale, celelalte aspecte fiind neglijate. Mircea Eliade nu are copilărie, adolescenţă sau tinereţe, ci destin intelectual, cultural. Călătoria şi studiile din India marchează o schimbare a lui Mircea Eliade, iar publicarea romanului *Maitreyi* îl face faimos. Experienţa indiană echivalează cu fulgerul care va schimba destinul lui Dominic, iar celebritatea dobândită de acesta prin articolele publicate în reviste de specialitate este similară cu cea a lui Mircea Eliade, după publicarea romanului *Maitreyi*. Anul 1938 stă sub semnul persecuţiei, Mircea Eliade fiind arestat, iar apoi încarcerat în lagărul de la Miercurea Ciuc. Ca şi Dominic, savantul este nevoit să înceapă în străinătate o viaţă nouă, lăsând la o parte tot ce însemna trecut românesc. Dacă Mircea Eliade stă în Portugalia până în 1945, în nuvelă, Bernard îi scrie lui Dominic, în 1943, din Portugalia. Mircea Eliade primise bursă de studii pe timpul şederii în India; Dominic primeşte bani de la fundaţia „Rockefeller”. După moartea Ninei, Mircea Eliade pleacă în Franţa; Dominic trăieşte într-un mediu de limbă franceză, la Geneva. Sfârşitul nuvelei sugerează că o întoarcere în ţară ar fi echivalat, pentru Mircea Eliade, cu imposibilitatea continuării activităţii ştiinţifice şi astfel cu moartea spirituală. Revenirea lui Dominic în acelaşi an, 1938, evidenţiază faptul că, odată întors în ţară, trecutul s-ar fi răsfrânt asupra lui Mircea Eliade întocmai ca şi cum istoria s-ar fi întrerupt în acel an fatidic şi fără să se ţină seama de opera sa de scriitor şi savant din anii ce au urmat.

BIBLIOGRAPHY

- Dan, Elena, *Mircea Eliade. Codul nuvelelor fantastice,* Ed. Historia, Bucureşti, 2008.
- Eliade, Mircea, *În curte la Dionis*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2008.
- Eliade, Mircea, *Jurnal*, vol. I, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1993.
- Glodeanu, Gheorghe, *Coordonate ale imaginarului în opera lui Mircea Eliade,* Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- Simion, Eugen*, Nodurile şi semnele prozei,* Ed. Univers enciclopedic, Bucureşti 2005.
- Ungureanu, Cornel, *Mircea Eliade şi literatura exilului*, Ed. Viitorul Românesc, Bucureşti, 1995.

[16]Cornel Ungureanu**,** *Mircea Eliade şi literatura exilului*, Ed. Viitorul Românesc, Bucureşti, 1995, p. 63.
[17] Ibidem, pp. 63-64.